

DOI No: <http://dx.doi.org/10.29228/Joh.51650>
Authenticity process is conducted by

Makale Türü: Araştırma makalesi
Geliş Tarihi: 04-06-2021
Kabul Tarihi: 19-10-2021
On-line Yayın: 31-10-2021

Article Type: Research article
Submitted: 04-06-2021
Accepted: 19-10-2021
Published Online: 31-10-2021

Atıf Bilgisi / Reference Information

Demirtaş, Ç. & Doğan, Y. (2021). Bilimsel Etik Bağlamında Ortaokul Öğrencilerinin Deneyimleri. *Journal of History School*, 54, 3815-3844.

BİLİMSEL ETİK BAĞLAMINDA ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN DENEYİMLERİ¹²

Çağrı DEMİRTAŞ³ & Yasin DOĞAN⁴

Öz

Etik son yıllarda üzerinde önemle durulan bir konu haline gelmiştir. Etik, toplumun bakış açısını dikkate alarak bireylerin uygun ve uygun olmayan davranışlarını belirler. Bireylerin etik davranışları öğrenmesi ve benimsemesinde eğitim oldukça önemli bir süreçtir. Eğitim sürecinde bireyin özellikle eğitim yaşamında ihtiyaç duyacağı bilimsel etiğin kazandırılması önem arz etmektedir. Bilimsel etik normlarının kazandırılması öğrencilerin eğitim sürecinde yapacakları çalışmalarda yararlanacakları kaynakların bir emek ürünü olduğunu fark etmesini sağlayabilir. Bu kapsamda toplumsal olayları konu edinen Sosyal Bilgiler öğretim programında bilimsel etik ile ilgili çeşitli kavram ve değerler yer almaktadır. Eğitim sürecinde öğrencilere programda yer alan bilimsel etik ilkeler öğretilmektedir. Ancak programın amacına ulaşması için öğrencilerin bu etik ilkeleri benimseyip davranışa dönüştürmeleri önemlidir. Bu durumdan hareketle hazırlanan bu çalışmanın amacı öğrencilerin deneyimlerine göre kendilerinin ve öğretmenlerinin bilimsel etik değerlere uyma sıklığına ilişkin görüşlerini belirlemektir. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Bu araştırmanın örneklemini (katılımcılarını), Adıyaman ili merkez ilçesinde bulunan Millî Eğitim Bakanlığına bağlı devlet okullarında okuyan 5, 6 ve 7 sınıf öğrencilerinden oluşan 1002 kişi oluşturmaktadır. Çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından

¹ Makale yazımı yazar etki oranı: 1.yazar: %50, 2. yazar: %50.

² Bu çalışma Yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

³ Arş. Gör. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi, cagridemirtass@gmail.com, Orcid: 0000-0002-7268-6545

⁴ Doç. Dr. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi, yasind@pau.edu.tr, Orcid: 0000-0002-1155-2105

geliştirilen “Öğrenci Görüşüne Göre Bilimsel Etik Değerler Anketi” kullanılmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin bilimsel etiğe ilişkin algıları sınıf düzeyine göre farklılaşmamaktadır. Ancak sonuçlar okul türü değişkenine göre incelendiğinde ise imam hatip ortaokulu öğrencilerinin lehine oluşan farklılaşma ortaya çıkmıştır. Öneri olarak; Araştırmaya dâhil edilen öğrencilerin yaş düzeyleri göz önüne alındığında öğretmenlerini rol-model alabilecekleri yaşlarda olmaları, bilimsel etik konusunda öğretmenlerinden etkilenmeleri ihtimaliyle öğretmenlere bilimsel etik temelinde lisansüstü eğitimler verilerek hem etik konuda rol model olma hemde bu konuda eksiklerinin giderilmesi sağlanabilir.

Anahtar kelimeler: Etik, Sosyal Bilgiler, Ahlak, İntihal, Değer.

Experiences of Secondary Students in the Context of Scientific Ethics

Abstract

Ethics has become a subject emphasized significantly in recent years. Ethics determines the appropriate and inappropriate behaviors of individuals, paying attention to society's perspective. Education is a crucial process for individuals to learn and adopt ethical behaviors. In the educational process, it is important to provide the individual with scientific ethics, which the individual will need particularly in his/her educational life. The acquisition of scientific ethical norms can help students notice that the sources they will use in their studies during the education process are a product of labor. In this context, there are various concepts and values with respect to scientific ethics in the Social Studies curriculum, which addresses social events. During the education process, students are taught the scientific ethical principles stated in the curriculum. However, for the program to reach its purpose, it is important for students to adopt these ethical principles and turn them into behaviors. The aim of this study, which was prepared on this basis, is to determine students' experiences regarding students' and their teachers' compliance with scientific ethical values. The survey model, one of the quantitative research methods, was used in the study. The sample (participants) of this study is comprised of 1002 5th, 6th and 7th-grade students who were studying in public schools affiliated to the Ministry of National Education in the central district of Adiyaman province. In the study, the "Scientific Ethical Values According to Student's Opinion Questionnaire" developed by the researchers was used as a data collection tool. According to the results obtained within the scope of the research, the students' perceptions of scientific ethics do not differ according to the grade level. However, when the results were analyzed according to the school type variable, the differentiation in favor of the imam hatip secondary school students emerged. As a suggestion; Considering the age levels of the students included in the study, the behavior of teachers regarding scientific ethics can be investigated, since they are at an age where they can take their teachers as role-models, and because of the possibility of being influenced by their teachers in scientific ethics.

Keywords: Ethics, Social Studies, Morality, Plagiarism, Value.

GİRİŞ

Etigi tanımlamanın en yaygın yolu; kabul edilebilir ve kabul edilemez davranışları birbirinden ayıran davranış normlarıdır. Davranışların mahiyeti sadece bireye bağlı değil, bireyin içinde yaşadığı toplum, kültür ve zamana da bağlıdır. Çoğu insan evde, okulda, inanç merkezlerinde veya diğer sosyal ortamlarda etik normları öğrenir. İnsanlar çocuklukta doğru ve yanlış duygular kazanmasına rağmen, ahlaki gelişim yaşam boyunca gerçekleşir ve insanlar olgunlaştıkça farklı büyüme aşamalarından geçer (Resnik, 2015). Bu aşamalarda oluşan ahlaki farklılıklar etiğin son yıllarda üzerinde önemle durulan bir konu haline gelmesini sağlamıştır.

Etik, insanların kişisel tercihlerle, töresel, ahlaksal davranış şekilleri ve görüşleri ile ilgili her şeydir (Conaway ve Fernandez, 2000, Akt; Gülcan, Kılınc ve Çepni: 2012, s.124). İnsanların bir arada yaşamaya başlaması ve bu toplumsal yaşam için kuralların geliştirilmesi ile başlamış ve süreç içerisinde bir alan veya normlar bütünü haline gelmiştir. Etik toplumdan topluma değişen yönleri olmakla birlikte tüm toplumlar için geçerli bir çerçevedir. Bireyin toplumsallaşması aşamasında kişiselleştirdiği etik kurallar bir süre sonra yaşam halini almaktadır. Hem bireysel yönü hem de toplumsal yönü olan etiğin, insanlarla etkileşiminde bireyi her an kontrol eden veya davranışlarını düzenleyen otomatik kumanda görevi gördüğü söylenebilir. Günlük yaşamımızın her noktasında var olan etik insan yaşamı ve toplumsal düzen için önemlidir. Etik bu noktada bireylerin iş ve günlük yaşamında ortaya koyacakları davranışlarındaki ölçüt olarak kullanılacak normlar bütünü olarak değerlendirilebilir. Etik sadece bireysel düzeyde değil örgüt düzeyinde önem arz etmektedir. Özellikle örgüt içindeki ve dışındaki formal ve informal ilişkiler ağı günümüzde öyle karmaşık bir duruma gelmiştir ki, iş görenlerin adil, doğru, tarafsız, çıkarsız davranmalarını sağlayacak başka ilkelere gereksinim duymaları etik tartışmaları da başlamaktadır (Küçükkaraduman, 2006, s.10).

Tarihsel sürece bakıldığında eski Yunan Polislerinde ilk olarak tartışma konusu olan etik ile ilgili birçok tanım yapılmış ve etik için çeşitli sınırlar çizilmiştir. Bu tanımlara bakıldığında; etik; Yunanca karakter anlamına gelen ethos sözcüğünden, Türkçede ise Arapça “huy”, “mizaç”, “karakter” anlamına hılk sözcüğünden türeyen ahlâk, insanın başka varlıklarla belirli normlara göre gerçekleşen ilişkiler toplamını, insanın söz konusu ilişkileriyle bu varlıklara yönelen eylemlerini düzenleyip anlamlandıran norm, ilke, kural ve değerler bütününü ifade eder (Cevizci, 2002, s.3). Ethos; töre, ahlak, karakter anlamına gelir. Etik “ahlak” denen fenomeni inceler. Başka bir ifade ile etik, pratik bir etkinlik alanı olan ahlaki, teorik bir inceleme konusu kılan felsefe disiplindir

(Özlem, 2004, s.23). Bu konuda Platon ve Aristoteles'in belirttiği fikirlere baktığımızda; Platon'un etik anlayışı; en yüksek iyi, iyinin tek kişide gerçekleşmesi ya da erdem ve son olarak iyinin topluluk yaşamında gerçekleşmesi ya da devlet olarak açıklanmıştır. (Akarsu, 1982, Akt: Eren, 2006, s.18). Aristoteles, etiği kurumsal felsefeden (mantık, fizik, matematik, metafizik) ayırarak kendi başına bir felsefe alanı olarak ele alan ilk filozoftur (Atayman ve Sezer, 1999, s.29). Aristoteles'in etik anlayışı politiktir, politikası da ahlaki bir özellik gösterir (Eren, 2006, s.60). Başka bir ifadesinde Aristoteles, her sanat ve her araştırmanın, her eylem ve seçimin herhangi bir iyiye ulaşmaya çalıştığını; bundan dolayı iyi olanın, haklı olarak her şeyin kendisini amaçladığı şey olarak tanımlamaktadır (Aristoteles,1998, Akt: Eren, 2006, s.60).

Etik, bir etkinlik alanı olarak felsefenin bir dalı, bir ahlak felsefesi alanı; ahlaki olanın özünü, temellerini araştıran bir felsefe etkinliğidir (Aydın, 2006, s.13). Ahlakilik kavramını temellendirmek üzere insan pratiğini, mevcut koşulları açısından araştırır (Atayman ve Sezer, 1999, s.22). Bireylerin bu davranışları öğrenmesi ve benimsemesi ise formal ve informal süreçlere bağlıdır. Bu süreçler içerisinde en önemlisi ise formal olan yani eğitim sürecidir. Bireyin toplumsallaşmasını sağlayan eğitim süreci, etik normların öğretilmesinde kritik bir öneme sahiptir. Bireyin eğitim hayatında ihtiyaç duyacağı etik normların eğitimdeki karşılığı ise bilimsel etik olarak ifade edilmektedir. Bilimsel etik normlarının kazandırılması öğrencilerin eğitim sürecinde yapacakları çalışmalarda yararlanacakları kaynakların bir emek ürünü olduğunu fark etmesini sağlayabilir. Toplumsal yaşamın eğitime yansımaları açısından sosyal bilimlerin içeriğini basitleştirilerek birçok yönden aktarıldığı bir ders olan sosyal bilgiler öne çıkmaktadır. Bu nedenle sosyal bilgiler programında (2018) bilimsel etik ile ilgili kazandırılacak çeşitli kavram ve değerler yer almaktadır. Öğrencilere bu değerlerin kazandırılması gelecek eğitim yaşantıları açısından önem arz etmektedir. Sosyal bilgiler programından yer alan ve bilimsel etik ile ilişkili değerlerin öğretilmesi sadece sosyal bilgiler dersi açısından değil diğer derslerde öğrencilerin yapacakları çalışmalarda da uymaları gereken bilimsel etik ilkelerin öğretilmesi sağlanmış olacaktır. Bu nedenle bireyin gelecek eğitim hayatı açısından önemli olan bir değer öğretilmesi önemli görülmektedir.

Eğitim ve öğretim süreci, öğrencilerin toplumsal ve evrensel değerleri tanımaları, benimsemeleri ve hatta geliştirme yeteneği kazanmalarını da hedefler. Bu geniş kapsam öğretmenlerin de bu kapsam çerçevesinde donatılmasını gerektirmektedir (Ceyhan, 2013, s.1). Okulun öğrencilere iyiyi, güzeli öğretmesi, davranışlarında olumlu değişiklikler meydana getirmesi, okulda bu yönde bir havanın oluşmasına bağlıdır. Öğrencilerin doğru davranışları görüp benimsemeleri için okuldaki iş görenlerin bazı evrensel etik ilkelerini rehber

Bilimsel Etik Bağlamında Ortaokul Öğrencilerinin Deneyimleri

edinmeleri gereklidir (Erdoğan, 2007, s.2). Öğretmenin öğrencisinin ahlak yaşamı ile ilgilenmesi, ahlaki duygularını geliştirmesi ve kendi davranışları ile ona örnek olması bireyin davranışlarını şekillendirme anlamına gelen, eğitimin kendisinin bir ahlaki etkinlik olmasından kaynaklanmaktadır (Gözütok, 1999, s.86). Öğrencilerin sosyal bilgilere ilişkin edindikleri bilgi kaynaklarından “Öğretmen’i” en güvenilir kaynak olarak bulduklarına ilişkin tespitte öğretmenin rol model olması açısından önemlidir (Doğan ve Torun, 2018).

Sosyal bilgiler öğretimi programında öğrencilere etiğe ilişkin kazandırılması planlanan çeşitli amaçlar, beceriler ve değerler bulunmaktadır. Bunlar incelendiğinde;

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu’nda ifade edilen Türk Millî Eğitimi’nin Genel Amaçları ve Temel İlkelerine uygun olarak Sosyal bilgiler programının özel amaçları kapsamında öğrencilere kazandırılması hedeflenen ve bilimsel etik ile ilişkili amaçlar “7, 9, 12, 16” maddelerde ifade edilmektedir (MEB, 2018). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda; araştırma, kanıt kullanma, medya okuryazarlığı, empati, öz denetim ve iş birliği becerileri ile bilimsellik, dürüstlük, saygı ve sorumluluk değerlerinin kazandırılması da amaçlanmaktadır (MEB, 2018).

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda öğrenme alanlarında bilimsel etik ile ilişkili; 5. sınıf düzeyinde üç, 6. sınıf düzeyinde iki, 7. sınıf düzeyinde ise Bilim, Teknoloji ve Toplum öğrenme alanı işlenirken “bilimsellik ve özgürlük gibi değerler ile zaman ve kronolojiyi algılama becerisinin de öğrenciler tarafından edinilmesi sağlanmalı” şeklinde ifade edilen kazanımlar mevcuttur. Bu beceri, değer ve kazanımlar bireyin çok yönlü gelişimini sağlama, gelecek eğitim kademelerinde kullanacağı bilgi ve birikimi kazandırma daha iyi bir birey olma ve topluma uyum sağlama gibi konularda bireyin ihtiyaç duyduğu nitelikleri kazandırmayı hedeflemektedir.

Bilimsel etik ilkeler açısından Sosyal Bilgiler öğretimi programında yer alan program hedeflerinin öğretim sürecinde gerçekleşme düzeyini belirlemek eğitim ve öğretimin sürecinin etkililiğini ortaya koymak açısından önemlidir.

Yapılan çalışmalar incelendiğinde, çoğunlukla yönetici ve öğretmenlerin mesleki etik açıdan incelendiği öğrenci boyutunda ise çalışmaların çok az yapıldığı belirlenmiştir. Öğrencilere yönelik çoğunlukla yükseköğretim düzeyinde çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Bilimsel etikle ilgili yapılan araştırmalarda belirlenen sorunların nedenlerinin de alt basamaktaki eğitim kademelerinden süregeldiği ifade edilmektedir. Eğitim sürecinde öğrencilere programda yer alan ve yukarıda ifade edilen bilimsel etik ilkeler öğretilmektedir.

Ancak programın amacına ulaşması için öğrencilerin bu etik ilkeleri benimseyip davranışa dönüştürmeleri önemlidir. Bu durumdan hareketle bu çalışmanın problem cümlesi; Öğrencilerin kendilerinin ve öğretmenlerinin bilimsel etik değerlere uyma sıklığına ilişkin görüşlerini belirlemek olarak ifade edilmiştir.

Araştırmanın problemine uygun olarak, ele alınacak alt problemler sıralanmıştır.

a) 5, 6 ve 7. sınıf öğrencilerinin, kendilerinin ve öğretmenlerinin bilimsel etik ilkelere uyma sıklığına ilişkin sınıf seviyesi açısından görüşleri nasıldır?

b) 5, 6 ve 7. sınıf öğrencilerinin, kendilerinin ve öğretmenlerinin bilimsel etik ilkelere uyma sıklığına ilişkin okul türü açısından görüşleri nasıldır?

c) 5, 6 ve 7. sınıf öğrencilerinin, kendilerinin ve öğretmenlerinin bilimsel etik ilkelere uyma sıklığına ilişkin sosyal bilgiler not ortalaması açısından görüşleri nasıldır?

YÖNTEM

Araştırmanın modeli

Bu çalışmada alt problemlere ilişkin öğrenci görüşlerini belirlemek amacıyla nicel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Betimsel tarama modelinde incelenen konunun mevcut haliyle tasvir edilmesi önem arz etmektedir. Literatür taranarak kuramsal çerçeve oluşturulmuş, Adıyaman ili merkez ilçesinde bulunan Millî Eğitim Bakanlığına bağlı genel okullarda okuyan 5. 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin hem kendileri ile ilgili hem de bu okullarda çalışan Sosyal Bilgiler öğretmenleri ile ilgili bilimsel etik ilkelere uyma sıklığına ilişkin görüşleri var olan şekilde betimlenmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın evreni ve örnekleme

Bu araştırmanın evrenini Adıyaman ili merkez ilçesindeki ortaokullarında okuyan ve sosyal bilgiler dersini alan 5, 6 ve 7. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

Bu araştırma da verilerin toplanması amacıyla seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu örnekleme yöntemi zaman para ve işgücü kaybını önlemeyi amaçlayan bir yöntem olarak tanımlanabilir (Büyüköztürk, 2015, s. 92). Örneklem büyüklüğünü belirlemek amacıyla literatürden yararlanılmıştır. Evren bilindiğinde kuramsal örneklem büyüklüğü olarak: $Evren=20,000$ olduğunda % 0.04 anlamlılık düzeyinde, 989 örnekleme ulaşılması gerektiği ifade edilmiştir (Can, 2014, Büyüköztürk, 2015). Adıyaman ili merkez ilçedeki 18,545 ortaokul 5-6 ve 7. sınıf öğrencilerinden %

Bilimsel Etik Bağlamında Ortaokul Öğrencilerinin Deneyimleri

0.04 anlamlılık düzeyinde 1002 kişi çalışmaya dâhil edilmiştir. Örneklemeye ilişkin demografik bilgiler Tablo 1’de belirtilmiştir.

Tablo 1

Demografik Bilgiler Sınıf	İmam Hatip Ortaokulu	Ortaokul	Toplam
5. Sınıf	184	167	351
6. Sınıf	63	237	300
7. Sınıf	107	244	351
Toplam	354	648	1002

Veri toplama araçları ve süreci

Çalışmada öğrencilere yönelik araştırmacılar tarafından geliştirilen anket kullanılmıştır. Ortaokul öğrencilerinin görüşlerine göre hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin bilimsel etiğe ilişkin değerlere uyma sıklığını belirleyen, Öğrenci Görüşlerine Göre “Sınıfta Bilimsel Etik Değerlerin Yansıtılması Anketi” geliştirilmiştir. Bilimsel etiğe ilişkin ölçütler, iki alan uzmanı öğretim üyesi ve araştırmacı tarafından literatür taranarak belirlenmiş, bir öğretim görevlisi dil uzmanının görüşüne sunulmuştur ve ifade yönünden düzenlenerek taslak anket maddeleri oluşturulmuştur. Toplam 40 maddelik bir madde havuzu oluşturulmuştur. Anketi oluşturan sorulardan toplam puan elde edilmesine yönelik bir çalışma olmadığı için, anket hazırlama süreci, alan uzmanlarının görüşleri doğrultusunda düzeltmeler yapılmıştır. Bu görüşler doğrultusunda madde sayısı 25 olarak belirlenmiştir. Adıyaman ili merkez ilçede asıl çalışmaya dâhil edilmeyen bir okulda, 5. 6. ve 7. sınıflardan 60 öğrenci ile ön uygulama yapılmış, dönütler ve gerekli düzeltmeler sonucunda anket formuna son hali verilerek asıl uygulamaya geçilmiştir. Anketin ilk bölümünde öğrencilere kişisel bilgiler sorulmuştur. İkinci bölümde ilk 13 maddede öğrencilerin bilimsel etik ilkelerine katılma sıklıklarına ilişkin görüşleri, “Her zaman”, “Bazen” ve “Hiç” olacak şekilde üçlü likert yoluyla elde edilmiş, sonraki 12 soruda ise öğrencilerin bilimsel etik ilkelere katılma durumlarına ilişkin görüşleri, “Katılıyorum”, “Fikrim yok”, ve “Katılmıyorum”, olacak şekilde yine üçlü likert yoluyla alınmıştır. Araştırma Adıyaman İl merkezinde yer alan 3 İmam hatip ortaokulu ve 5 Ortaokulda yürütülmüştür. Sosyoekonomik düzeylerinin her düzeyi yansıtacak şekilde örneklemeye yansıtıldığı söylenebilir.

Verilerin analizi

Araştırma kapsamına alınan 5. 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin anket sorularına ikinci bölümde “Her Zaman”, “Bazen”, “Hiç” ve üçüncü bölümde ise

“Katılıyorum”, “Fikrim Yok”, “Katılmıyorum” şeklinde işaretledikleri yanıtların frekans ve yüzdeleri hesaplanarak verilerin analizi yapılmıştır. Toplanan verilerin frekans ve yüzdelik oranları tablo üzerinde gösterilmiş ve yorumlanmıştır.

Araştırmanın etik izni

Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir. Etik değerlendirmeyi yapan kurul adı: Adıyaman Valiliği, İl Millî Eğitim Müdürlüğü, Etik değerlendirme kararının tarihi: 27.04.2018, Etik değerlendirme belgesi sayı numarası: 56807766-44-E.8500505.

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmaya ilişkin alt problemlere ilişkin bulgular ve bu bulgulara ilişkin yorumlara yer verilmiştir.

1. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Ortaokul öğrencilerinin sınıfta bilimsel etik davranışların sergilenme durumuna ilişkin görüşlerini yansıtmak için sınıf düzeyine göre anket maddelerine verilen cevaplar tablo 2’de yer almış ve bu tabloya göre bulgular yorumlanmıştır.

Tablo 2.

Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Öğrencilerin ve Öğretmenlerinin Bilimsel Etik Davranışları Sergileme Sıklıkları

Maddeler		Sınıf Düzeyi								
		5. Sınıf			6. Sınıf			7. Sınıf		
		Herzaman	Bazen	Hiç	Herzaman	Bazen	Hiç	Herzaman	Bazen	Hiç
Sosyal Bilgiler Öğretmenimiz ödevlerimizi kontrol eder.	f	212	134	5	163	85	52	197	77	77
	%	61	38	1	54	28	17	56	22	22
Test çözerken önce cevap anahtarına bakar sonra soruları çözerim.	f	6	22	323	3	25	272	6	72	273
	%	2	6	92	1	8	91	2	21	78
Sosyal Bilgiler Öğretmenimiz test kitaplarının	f	131	178	42	33	183	84	72	183	96
	%	37	51	12	11	61	28	21	52	27

Bilimsel Etik Bağlamında Ortaokul Öğrencilerinin Deneyimleri

fotokopisini bize verir.										
Sosyal Bilgiler Öğretmenimiz ödev hazırlarken kaynakça kullanmamız gerektiğini anlatır.	f	239	78	34	147	93	60	137	104	110
Ödevimi yaparken kullandığım kitap veya internet sitelerini ödevimin arkasındaki kaynakçaya yazarım.	f	101	160	90	56	115	129	54	139	158
Google'dan bulduğum ödevleri değiştirmeden aynı şekilde Sosyal Bilgiler Öğretmenime teslim ederim.	%	68	22	10	49	31	20	39	30	31
Ödevlerimi hazırlarken sadece ders kitaplarındaki bilgileri kullanırım.	%	29	46	26	19	38	43	15	40	45
Ödevimi yetiştiremediğimde arkadaşlarımdan alırım.	f	130	121	100	77	110	113	73	134	144
Sosyal Bilgiler Öğretmenimiz hazırladığımız ödevleri kontrol ettikten sonra ödevle ilgili bize bilgi verir.	%	37	35	29	26	37	38	21	38	41
Arkadaşlarımdan kendi ödevleri için buldukları fikirleri benim fikrimmiş gibi ödevlerimde kullanırım.	f	55	219	77	33	201	66	56	214	81
Ödevlerimi yaparken anlamını bilmediğim kelimeler için sözlüğe bakarım.	%	16	62	22	11	67	22	16	61	23
	f	43	153	155	34	174	92	56	195	100
	%	12	45	43	11	58	31	16	56	29
Sosyal Bilgiler Öğretmenimiz hazırladığımız ödevleri kontrol ettikten sonra ödevle ilgili bize bilgi verir.	f	198	134	19	173	107	20	163	141	47
Arkadaşlarımdan kendi ödevleri için buldukları fikirleri benim fikrimmiş gibi ödevlerimde kullanırım.	%	56	38	5	58	36	7	46	40	13
Ödevlerimi yaparken anlamını bilmediğim kelimeler için sözlüğe bakarım.	f	17	69	265	13	68	219	14	92	245
	%	5	20	76	4	23	73	4	26	70
	f	198	134	19	173	107	20	163	141	47
	%	56	38	5	58	36	7	46	40	13

Ödevlerimi yaparken internette yazılan bilgilerin doğruluğunu kontrol ederim.	f	192	115	44	135	93	72	132	139	80
Ödevimi yetiştiremediğimde arkadaşımın ödevini kullanmaktansa ondan yardım alırım.	%	55	33	13	45	31	24	38	40	23
Ödevlerimi yaparken internette yazılan bilgilerin doğruluğunu kontrol ederim.	f	120	175	56	115	149	36	168	153	30
Ödevimi yetiştiremediğimde arkadaşımın ödevini kullanmaktansa ondan yardım alırım.	%	34	50	16	38	50	12	48	44	9

Tablo 2'nin 1. maddesi incelendiğinde 5. sınıf öğrencilerin %61'i Sosyal Bilgiler Öğretmeninin ödevleri her zaman kontrol ettiğini, %1'i hiç kontrol etmediğini belirtirken, 6. sınıf öğrencilerin, %55'i öğretmenlerinin ödevlerini her zaman kontrol ettiğini, %17'i ise öğretmenlerinin ödevleri hiç kontrol etmediğini, 7. sınıf öğrencilerin, %56'sı öğretmenlerinin ödevlerini her zaman kontrol ettiğini, %22'i ise öğretmenlerinin ödevleri hiç kontrol etmediğini ifade etmişlerdir.

5. sınıf öğrencilerinin test çözerken önce cevap anahtarına bakar sonra soruları çözerim diyenlerin %2'si bunu her zaman yaptığını, %92'si hiç yapmadığını belirtirken, 6.sınıf öğrencilerinin, %1'i her zaman test çözerken önce cevap anahtarına bakar sonra soruları çözerim, %91'i ise test çözerken önceden cevap anahtarına hiç bakmadığını, 7.sınıf öğrencilerinin ise %2'si her zaman test çözerken önce cevap anahtarına bakar sonra soruları çözerim, %21'i bazen, %78'i ise test çözerken önceden cevap anahtarına hiç bakmadığını ifade etmiştir.

5. sınıf öğrencilerinin %37'si Sosyal Bilgiler öğretmenin test kitaplarının fotokopisini kendilerine her zaman verdiğini, %51'i bazen verdiğini, %12'i hiç vermediğini belirtirken, 6. sınıf öğrencilerinin %11'i Sosyal Bilgiler öğretmenin test kitaplarının fotokopisini kendilerine her zaman verdiğini, %61'i bazen verdiğini, %28'i ise öğretmenlerinin test kitaplarının fotokopisini kendilerine hiç vermediğini, 7. sınıf öğrencilerinin ise %21'i Sosyal Bilgiler öğretmenin test kitaplarının fotokopisini kendilerine her zaman verdiğini, %52'si bazen verdiğini, %27'si ise öğretmenlerinin test kitaplarının fotokopisini kendilerine hiç vermediğini ifade etmiştir.

5. sınıf öğrencilerinin %68'i Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin ödev hazırlarken kaynakça kullanmaları gerektiğini her zaman anlattığını, %22'si bazen anlattığını, %10'u hiç anlatmadığını belirtirken, 6. sınıf öğrencilerinin, %49'u Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin ödev hazırlarken kaynakça kullanmaları

Bilimsel Etik Bağlamında Ortaokul Öğrencilerinin Deneyimleri

gerektiğini her zaman anlattığını, %31'i bazen anlattığını, %20'si hiç anlatmadığını, 7. sınıf öğrencilerinin %39'u Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin ödev hazırlarken kaynakça kullanmaları gerektiğini her zaman anlattığını, %30'u bazen anlattığını, %31'i ise hiç anlatmadığını ifade etmişlerdir.

Tablo 2'nin 5. maddesi incelendiğinde 5. sınıf öğrencilerinin ödevimi yaparken kullandığım kitap veya internet sitelerini ödevimin arkasındaki kaynakçaya yazarım diyenlerin %29'u bunu her zaman yaptığını, %46'sı bazen, %26'sı hiç yapmadığını belirtirken, 6. sınıf öğrencilerinin %19'ı ödevimi yaparken kullandığım kitap veya internet sitelerini ödevimin arkasındaki kaynakçaya her zaman yazarım, %38'i bazen, %43'ü hiç şekilde ifade ederken, 7. sınıf öğrencilerinin ise %15'i ödevimi yaparken kullandığım kitap veya internet sitelerini ödevimin arkasındaki kaynakçaya her zaman yazarım, %40'ı bazen yaptığını, %45'i hiç yapmadığını ifade etmiştir.

5. sınıf öğrencilerinin, Google'dan bulduğum ödevleri değiştirmeden aynı şekilde Sosyal Bilgiler öğretmenine teslim ederim diyenlerin %37'si bunu her zaman yaptığını, %35'i bazen, %29'u hiç yapmadığını belirtirken, 6. sınıf öğrencilerinin, %26'sı her zaman Google'dan bulduğum ödevleri değiştirmeden aynı şekilde Sosyal Bilgiler öğretmenine teslim ederim, %37'si bazen, %38'i ise hiç şekilde ifade ederken, 7. sınıf öğrencilerinin ise %21'i bunu her zaman yaptığını, %38'i bazen, %41'i hiç yapmadığını ifade etmiştir.

5. sınıf öğrencilerinin, ödevlerimi hazırlarken sadece ders kitaplarındaki bilgileri kullanırım %62'si 6. sınıf öğrencilerinin, %67'si bazen, %22'si hiç şekilde ifade ederken, 7. sınıf öğrencilerinin %61'i bazen şekilde ifade etmiştir. Sınıf düzeyleri açısından araştırma ödevlerinde ders kitaplarının kullanımının birbirine yakın düzeyde olduğu anlaşılmıştır.

Tablo 2'nin 8. maddesi incelendiğinde 5. sınıf öğrencilerinin, ödevimi yetiştiremediğimde arkadaşlarımdan alırım diyenlerin %12'si bunu her zaman yaptığını, %45'i bunu bazen yaptığını, %43'ü hiç yapmadığını belirtirken, 6. sınıf öğrencilerinin, %11'i ödevimi yetiştiremediğimde her zaman arkadaşlarımdan alırım, %58'i bazen, %31'i hiç şekilde ifade ederken, 7. sınıf öğrencilerinin ödevimi yetiştiremediğimde arkadaşlarımdan alırım diyenlerin %16'sı bunu her zaman yaptığını, %56'sı bazen, %29'u ise hiç yapmadığını ifade etmiştir.

5. sınıf öğrencilerinin %56'sı Sosyal Bilgiler Öğretmenimiz hazırladığımız ödevleri kontrol ettikten sonra ödevle ilgili bize her zaman bilgi verir, %38'i bazen bilgi verdiğini, %5'i hiç bilgi vermediğini, 6. sınıf öğrencilerinin, %58'i Sosyal Bilgiler öğretmeninin hazırladıkları ödevleri kontrol ettikten sonra ödevle ilgili kendilerine her zaman bilgi verdiğini, %36'sı bazen bilgi verdiğini, %6'sı

ise Sosyal Bilgiler öğretmeninin, hazırladıkları ödevleri kontrol ettikten sonra ödevle ilgili kendilerine hiç bilgi vermediğini, 7. sınıf öğrencilerinin, %46'sı Sosyal Bilgiler öğretmeninin hazırladıkları ödevleri kontrol ettikten sonra ödevle ilgili kendilerine her zaman bilgi verdiğini, %40'ı bazen bilgi verdiğini, %13'ü ise Sosyal Bilgiler öğretmeninin hazırladıkları ödevleri kontrol ettikten sonra ödevle ilgili kendilerine hiç bilgi vermediğini ifade etmişlerdir.

5. sınıf öğrencilerinin, Arkadaşlarının kendi ödevleri için buldukları fikirleri benim fikrimmiş gibi ödevlerimde kullanırım diyenlerin %5'i bunu her zaman yaptığını, %20'si bazen yaptığını, %75'i hiç yapmadığını belirtirken, 6. sınıf öğrencilerinin, %4'ü arkadaşlarının kendi ödevleri için buldukları fikirleri kendi fikriymiş gibi ödevlerinde her zaman kullandığını, %23'ü bazen kullandığını, %73'nü hiç kullanmadığını belirtirken, 7. sınıf öğrencilerinin %4'ü arkadaşlarının kendi ödevleri için buldukları fikirleri benim fikrimmiş gibi ödevlerimde kullanırım derken, %26'sı bazen kullandığını, %70'i ise bunu hiç yapmadığını etmiştir.

5. sınıf öğrencileri, Ödevlerimi yaparken anlamını bilmediğim kelimeler için sözlüğe bakarım diyenlerin %56'sı bunu her zaman yaptığını, %38'i bazen yaptığını, %5'i hiç yapmadığını belirtirken, 6. sınıf öğrencilerinin, %58'i ödevlerini yaparken bilmediği kelimeler için her zaman sözlük kullandığını, %36'sı bazen kullandığını, %7'si hiç kullanmadığını, 7. sınıf öğrencilerinin %46'sı ödevlerini yaparken bilmediği kelimeler için her zaman sözlük kullandığını, %40'ı bazen kullandığını, %13'ü ise hiç kullanmadığını ifade etmiştir.

5. sınıf öğrencilerinden ödevlerimi yaparken internette yazılan bilgilerin doğruluğunu kontrol ederim diyenlerin %55'i bunu her zaman yaptığını, %33'ü bazen yaptığını, %13'ü hiç yapmadığını belirtirken, 6. sınıf öğrencilerinin, %45'i ödev yaparken internette yazılan bilgilerin doğruluğunu kontrol ettiğini, %31'i bazen kontrol ettiğini, %24'ü hiç kontrol etmediğini, 7. sınıf öğrencilerin, %38'i ödev yaparken internette yazılan bilgilerin doğruluğunu her zaman kontrol ettiğini, %40'ı bazen kontrol ettiğini, %23'ü ise hiç kontrol etmediğini ifade etmiştir. Bu bulgulara bakıldığında 5. ve 6. sınıf seviyesinde öğrencilerin yarısının internette kullandıkları bilgileri kontrol ettiklerini ifade ettikleri bu oranın 7. sınıf seviyesinde ise daha düştüğü görülmektedir.

Son olarak 5. sınıf öğrencilerinin, ödevimi yetiştiremediğimde arkadaşımın ödevini kullanmaktansa ondan yardım alırım diyenlerin %34'ü bunu her zaman yaptığını, %50'si bazen yaptığını, %16'sı hiç yapmadığını belirtirken, 6. sınıf öğrencilerinin, %38'i ödevini yetiştiremediğinde arkadaşımın ödevini kullanmaktansa ondan yardım aldığını, %50'si bunu bazen yaptığını, %12'si

Bilimsel Etik Bağlamında Ortaokul Öğrencilerinin Deneyimleri

bunu hiç yapmadığını, 7. sınıf öğrencilerinin, %48'i ödevini yetiştiremediğinde arkadaşının ödevini kullanmaktansa ondan yardım aldığını, %44'ü bunu bazen yaptığını, %9'u ise bunu hiç yapmadığını ifade etmiştir.

2. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Ortaokul öğrencilerinin öğrenim gördükleri okul türü açısından bilimsel etik davranışlarıyla ilgili görüşlerini yansıtan tablo 3 aşağıda yer almıştır.

Tablo 3.
Okul Türü Değişkenine göre Öğrencilerin ve Öğretmenlerinin Bilimsel Etik Davranışları Sergileme Sıklıkları

Maddeler		Okul Türü					
		İmam Hatip Ortaokulu			Ortaokul		
		Herzaman	Bazen	Hiç	Herzaman	Bazen	Hiç
Sosyal Bilgiler Öğretmenimiz ödevlerimizi kontrol eder.	f	171	110	73	401	186	61
	%	48	31	21	62	29	9
Test çözerken önce cevap anahtarına bakar sonra soruları çözerim.	f	8	51	295	7	68	573
	%	2	14	83	1	11	88
Sosyal Bilgiler Öğretmenimiz test kitaplarının fotokopisini bize verir.	f	116	180	58	120	364	164
	%	33	51	16	19	56	25
Sosyal Bilgiler Öğretmenimiz ödev hazırlarken kaynakça kullanmamız gerektiğini anlatır.	f	182	109	63	341	166	141
	%	51	31	18	53	26	22
Ödevimi yaparken kullandığım kitap veya internet sitelerini ödevimin arkasındaki kaynakçaya yazarım.	f	75	142	137	136	272	240
	%	21	40	39	21	42	37
Google'dan bulduğum ödevleri değiştirmeden aynı şekilde Sosyal Bilgiler Öğretmenime teslim ederim.	f	93	136	125	187	229	232
	%	26	38	35	29	35	36
	f	48	214	92	96	420	132

Ödevlerimi hazırlarken sadece ders kitaplarındaki bilgileri kullanırım.	%	14	61	26	15	65	20
Ödevimi yetiştiremediğimde arkadaşlarımdan alırım.	f	96	420	132	85	352	211
	%	15	65	20	13	54	33
Sosyal Bilgiler Öğretmenimiz hazırladığımız ödevleri kontrol ettikten sonra ödevle ilgili bize bilgi verir.	f	238	70	46	415	144	89
	%	67	20	13	64	22	14
Arkadaşlarımdan kendi ödevleri için buldukları fikirleri benim fikrimmiş gibi ödevlerimde kullanırım.	f	12	102	240	32	127	489
	%	3	29	68	5	20	76
Ödevlerimi yaparken anlamını bilmediğim kelimeler için sözlüğe bakarım.	f	195	135	24	339	247	62
	%	55	38	7	52	38	10
Ödevlerimi yaparken internette yazılan bilgilerin doğruluğunu kontrol ederim.	f	178	109	67	281	238	129
	%	50	31	19	43	37	20
Ödevimi yetiştiremediğimde arkadaşlarımdan ödevini kullanmaktansa ondan yardım alırım.	f	118	196	40	285	281	82
	%	33	55	11	44	43	13

Tablo 3'ün 1. maddesi incelendiğinde İmam Hatip Ortaokulu öğrencilerinin, %48'i Sosyal Bilgiler öğretmenin ödevleri her zaman kontrol ettiğini, %31'i bazen, %13'ü hiç kontrol etmediğini belirtirken, Ortaokul öğrencilerinin, %62'si öğretmenlerinin ödevlerini her zaman kontrol ettiğini, %29'u bazen kontrol ettiğini, %9'u ise öğretmenlerinin ödevleri hiç kontrol etmediğini ifade etmişlerdir.

Tablo 3'ün 2. maddesi incelendiğinde İmam Hatip Ortaokulu öğrencilerinin, test çözerken önce cevap anahtarına bakar sonra soruları çözerim diyenlerin %2'si bunu her zaman yaptığını, %14'ü bazen, %84'ü hiç yapmadığını belirtirken, Ortaokul öğrencilerinin, %1'i her zaman test çözerken önce cevap anahtarına bakar sonra soruları çözerim, %11'i bazen, %88'i ise test çözerken önceden cevap anahtarına hiç bakmadığını ifade etmiştir.

İmam Hatip Ortaokulu öğrencilerinin %33'ü Sosyal Bilgiler Öğretmenin test kitaplarının fotokopisini kendilerine her zaman verdiğini, %51'i bazen

Bilimsel Etik Bağlamında Ortaokul Öğrencilerinin Deneyimleri

verdiğini, %16'sı hiç vermediğini belirtirken, Ortaokul öğrencilerinin, %19'u Sosyal Bilgiler Öğretmeninin test kitaplarının fotokopisini kendilerine her zaman verdiğini, %56'sı bazen verdiğini, %25'i ise Öğretmenlerinin test kitaplarının fotokopisini kendilerine hiç vermediğini ifade etmiştir.

İmam Hatip Ortaokulu öğrencilerinin, %51'i Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin ödev hazırlarken kaynakça kullanmaları gerektiğini her zaman anlattığını, %31'i bazen anlattığını, %18'i hiç anlatmadığını belirtirken, Ortaokul öğrencilerinin, %53'ü Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin ödev hazırlarken kaynakça kullanmaları gerektiğini her zaman anlattığını, %26'sı bazen anlattığını, %21'i ise Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin ödev hazırlarken kaynakça kullanmaları gerektiğini hiç anlatmadığını ifade etmişlerdir.

İmam Hatip Ortaokulu öğrencilerinin, ödevimi yaparken kullandığım kitap veya internet sitelerini ödevimin arkasındaki kaynakçaya yazarım diyenlerin %21'i bunu her zaman yaptığını, %40'ı bazen, %39'u hiç yapmadığını belirtirken, Ortaokul öğrencilerinin %21'i ödevimi yaparken kullandığım kitap veya internet sitelerini ödevimin arkasındaki kaynakçaya her zaman yazarım, %42'si bazen, %37'si ödevimi yaparken kullandığım kitap veya internet sitelerini ödevimin arkasındaki kaynakçaya hiç yazmam şeklinde ifade etmişlerdir.

İmam Hatip Ortaokulu öğrencilerinin, Google'dan bulduğum ödevleri değiştirmeden aynı şekilde Sosyal Bilgiler Öğretmenine teslim ederim diyenlerin %26'sı bunu her zaman yaptığını, %38'i bazen, %36'sı hiç yapmadığını belirtirken, Ortaokul öğrencilerin %29'u her zaman Google'dan bulduğum ödevleri değiştirmeden aynı şekilde Sosyal Bilgiler Öğretmenine teslim ederim, %35'i bazen yaparım derken, %36'sı ise hiç yapmam şeklinde ifade etmiştir.

İmam Hatip Ortaokulu öğrencilerinin, ödevlerimi hazırlarken sadece ders kitaplarındaki bilgileri kullanırım diyenlerin %14'ü bunu her zaman yaptığını, %60'ı bazen, %26'sı hiç yapmadığını belirtirken, Ortaokul öğrencilerin %15'i her zaman Ödevlerimi hazırlarken sadece ders kitaplarındaki bilgileri kullanırım, %65'i bazen, %20'si ise hiç yapmadığını ifade etmiştir. Bu bulgulara göre okul türü açısından farklılık gözlenmemiştir.

İmam Hatip Ortaokulu öğrencilerinin, ödevimi yetiştiremediğimde arkadaşlarımdan alırım diyenlerin %15'i bunu her zaman yaptığını, %65'i bazen yaptığını, %20'si hiç yapmadığını belirtirken, Ortaokul öğrencilerin %13'ü Ödevimi yetiştiremediğimde her zaman arkadaşlarımdan alırım, %54'ü bazen arkadaşlarımdan alırım, %33'ü ise hiç şekilde ifade etmiştir.

İmam Hatip Ortaokulu öğrencilerinin %67'si Sosyal Bilgiler öğretmenimiz hazırladığımız ödevleri kontrol ettikten sonra ödevle ilgili bize her zaman bilgi

verir, %20'si bazen bilgi verdiğini, %13'ü öğretmenlerinin ödev ile ilgili kendilerini hiç geri dönüt vermediği ifade ederken, Ortaokul öğrencilerin %64'ü Sosyal Bilgiler öğretmeninin hazırladıkları ödevleri kontrol ettikten sonra ödevle ilgili kendilerine her zaman bilgi verdiğini, %22'si bazen bilgi verdiğini, %14'ü ise Sosyal Bilgiler öğretmeninin hazırladıkları ödevleri kontrol ettikten sonra ödevle ilgili kendilerine hiç bilgi vermediğini ifade etmişlerdir.

İmam Hatip Ortaokulu öğrencilerinin, Arkadaşlarının kendi ödevleri için buldukları fikirleri benim fikrimmiş gibi ödevlerimde kullanırım diyenlerin %3'ü bunu her zaman yaptığını, %29'u bazen yaptığını, %68'i hiç yapmadığını belirtirken, Ortaokul öğrencilerinin %5'i arkadaşlarının kendi ödevleri için buldukları fikirleri kendi fikriymiş gibi ödevlerinde her zaman kullandığını, %20'si bazen kullandığını, %75'i ise hiç kullanmadığını ifade etmiştir.

İmam Hatip Ortaokulu öğrencilerinin, Ödevlerimi yaparken anlamını bilmediğim kelimeler için sözlüğe bakarım diyenlerin %55'i bunu her zaman yaptığını, %38'i bazen yaptığını, %7'si hiç yapmadığını belirtirken, Ortaokul öğrencilerin %52'si ödevlerini yaparken bilmediği kelimeler için her zaman sözlük kullandığını, %38'i bazen kullandığını, %10'u ise hiç kullanmadığını ifade etmiştir.

İmam Hatip Ortaokulu öğrencilerinin, Ödevlerimi yaparken internette yazılan bilgilerin doğruluğunu kontrol ederim diyenlerin %50'si bunu her zaman yaptığını, %31'i bazen yaptığını, %19'u hiç yapmadığını belirtirken, Ortaokul öğrencilerinin %43'ü ödev yaparken internette yazılan bilgilerin doğruluğunu kontrol ettiğini, %37'si bazen kontrol ettiğini, %20'si ise hiç kontrol etmediğini ifade etmiştir.

Son olarak İmam Hatip Ortaokulu öğrencilerinin, Ödevimi yetiştiremediğimde arkadaşımın ödevini kullanmaktansa ondan yardım alırım diyenlerin %33'ü bunu her zaman yaptığını, %55'i bazen yaptığını, %11'i hiç yapmadığını belirtirken, Ortaokul öğrencilerin %44'ü ödevini yetiştiremediğinde arkadaşımın ödevini kullanmaktansa ondan yardım aldığını, %43'ü bazen yaptığını, %13'ü ise bunu hiç yapmadığını ifade etmiştir. Okul türü açısından öğrenci görüşlerinin birbirine yakın olduğu görülmüştür.

3. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Ortaokul öğrencilerinin öğrenim gördükleri okul türü açısından bilimsel etik davranışlarıyla ilgili görüşlerini yansıtan tablo 4 aşağıda yer almıştır.

Bilimsel Etik Bağlamında Ortaokul Öğrencilerinin Deneyimleri

Sosyal Bilgiler Not Ortalaması puanları gruplar oluşturularak ifade edilmiştir.

1. Grup: 0-44 2. Grup: 45-54 3. Grup: 55-69 4. Grup: 70-84 5. Grup: 85-100

Tablo 4.

Sosyal Bilgiler Not Ortalaması Değişkenine göre Öğrencilerin ve Öğretmenlerinin Bilimsel Etik Davranışları Sergileme Sıklıkları

Maddeler	Sosyal Bilgiler Not Ortalaması															
	1. Grup			2. Grup			3. Grup			4. Grup			5. Grup			
	Herzaman	Bazen	Hiç	Herzaman	Bazen	Hiç	Herzaman	Bazen	Hiç	Herzaman	Bazen	Hiç	Herzaman	Bazen	Hiç	
Sosyal Bilgiler Öğretmenimiz ödevlerimizi kontrol eder.	f	10	6	2	19	10	3	42	16	12	174	62	34	327	202	83
	%	56	33	11	59	31	9	60	23	17	64	23	13	53	33	14
Test çözerken önce cevap anahtarına bakar sonra soruları çözerim.	f	0	2	16	0	7	25	2	8	60	3	31	236	10	71	531
	%	0	11	89	0	22	78	3	11	86	1	12	87	2	12	87
Sosyal Bilgiler Öğretmenimiz test kitaplarının fotokopisini bize verir.	f	0	14	4	7	20	5	23	42	5	70	147	53	136	321	155
	%	0	78	22	22	63	16	33	60	7	26	54	20	22	53	25
Sosyal Bilgiler Öğretmenimiz ödev hazırlarken kaynakça kullanmamız gerektiğini anlatır	f	6	9	3	13	10	9	33	24	13	134	76	60	337	156	119
	%	33	50	17	41	31	28	47	34	19	50	28	22	55	26	19
Ödevimi yaparken kullandığım kitap veya internet sitelerini ödevimin arkasındaki kaynakçaya yazarım.	f	1	7	10	5	16	11	7	37	26	61	116	93	137	238	237
	%	6	39	56	16	50	34	10	53	37	23	43	34	22	40	38
Google'dan bulduğum ödevleri değiştirmeden aynı şekilde Sosyal Bilgiler Öğretmenime teslim ederim.	f	5	7	6	11	7	14	29	22	19	81	96	93	154	233	225
	%	28	39	33	34	22	44	41	31	27	30	36	34	25	38	37

Çağrı DEMİRTAŞ & Yasin DOĞAN

Ödevlerimi hazırlarken sadece ders kitaplarındaki bilgileri kullanırım.	f	2	13	3	9	17	6	18	44	8	45	167	58	70	393	149
	%	11	72	17	28	53	19	26	63	11	17	62	22	11	64	24
Ödevimi yetiştiremediğimde arkadaşlarımdan alırım	f	5	11	2	8	15	9	17	37	16	32	152	86	71	307	234
	%	28	61	11	25	47	28	24	53	23	12	56	32	12	50	38
Sosyal Bilgiler Öğretmenimiz hazırladığımız ödevleri kontrol ettikten sonra ödevle ilgili bize bilgi verir	f	9	6	3	14	10	8	46	12	12	179	64	27	405	122	85
	%	50	33	17	44	31	25	66	17	17	66	24	10	66	20	14
Arkadaşlarımdan kendi ödevleri için buldukları fikirleri benim fikrimmiş gibi ödevlerimde kullanırım.	f	1	3	14	1	15	16	1	21	48	9	66	195	32	124	456
	%	6	17	78	3	47	50	1	30	69	3	24	72	5	20	75
Ödevlerimi yaparken anlamını bilmediğim kelimeler için sözlüğe bakarım	f	12	4	2	19	12	1	44	22	4	155	101	14	304	243	65
	%	67	22	11	59	38	3	63	31	6	58	37	5	50	40	10
Ödevlerimi yaparken internette yazılan bilgilerin doğruluğunu kontrol ederim.	f	4	9	5	13	9	10	30	22	18	124	97	49	288	210	114
	%	22	50	28	41	28	31	43	31	26	46	36	18	47	34	19
Ödevimi yetiştiremediğimde arkadaşımın ödevini kullanmaktansa ondan yardım alırım.	f	8	10	0	11	17	4	25	32	13	108	130	32	251	288	73
	%	44	56	0	34	53	13	36	46	19	40	48	12	41	47	12

Tablo 4'ün 1. maddesi incelendiğinde, 1.Grup öğrencilerin %56'sı Sosyal Bilgiler öğretmenin ödevleri her zaman kontrol ettiğini, %33'ü bazen kontrol ettiğini, %11'i hiç kontrol etmediğini, 2.Grup öğrencilerin, %59'i öğretmenlerinin ödevlerini her zaman kontrol ettiğini, %31'i bazen kontrol ettiğini, %9'u ise öğretmenlerinin ödevleri hiç kontrol etmediğini, 3.Grup öğrencilerin, %60'ı öğretmenlerinin ödevlerini her zaman kontrol ettiğini, %23'si

Bilimsel Etik Bağlamında Ortaokul Öğrencilerinin Deneyimleri

bazen kontrol ettiğini, %17'si öğretmenlerinin ödevleri hiç kontrol etmediğini, 4.Grup öğrencilerin, %64'ü öğretmenlerinin ödevlerini her zaman kontrol ettiğini, %23'ü bazen kontrol ettiğini, %13'ü ise öğretmenlerinin ödevleri hiç kontrol etmediğini, 5.Grup öğrencilerin, %53'ü öğretmenlerinin ödevlerini her zaman kontrol ettiğini, %33'ü bazen kontrol ettiğini, %14'ü ise öğretmenlerinin ödevleri hiç kontrol etmediğini, ifade etmişlerdir.

1.Grupta her zaman test çözerken önce cevap anahtarına bakar sonra soruları çözerim diyen öğrenci mevcut değildir, öğrencilerin %11'i bazen, %89'u bunu hiç yapmadığını belirtirken, 2.Grup öğrencilerinden her zaman test çözerken önce cevap anahtarına bakar sonra soruları çözerim diyen öğrenci mevcut değildir, öğrencilerden %22'si bazen, %78'i ise test çözerken önceden cevap anahtarına hiç bakmadığını, 3.Grup öğrencilerin, %3'ü her zaman test çözerken önce cevap anahtarına bakar sonra soruları çözerim, %11'i bazen, %86'sı test çözerken önceden cevap anahtarına hiç bakmadığını, 4.Grup öğrencilerinden, test çözerken önce cevap anahtarına bakar sonra soruları çözerim diyen %1'i bunu her zaman yaptığını, %12'si bazen, %87'si test çözerken önceden cevap anahtarına hiç bakmadığını, 5.Grup öğrencilerin, %2'si her zaman test çözerken önce cevap anahtarına bakar sonra soruları çözerim, %12'si bazen, %87'si test çözerken önceden cevap anahtarına hiç bakmadığını ifade etmiştir.

1.Grupta her zaman Sosyal Bilgiler Öğretmeninin test kitaplarının fotokopisini kendilerine verdiğini ifade eden öğrenci mevcut değildir, öğrencilerin %78'i bazen verdiğini, %22'si hiç vermediğini belirtirken, 2. Grup öğrencilerinin, %22'si Sosyal Bilgiler Öğretmeninin test kitaplarının fotokopisini kendilerine her zaman verdiğini, %63'ü bazen verdiğini, %16'sı ise Öğretmenlerinin test kitaplarının fotokopisini kendilerine hiç vermediğini, 3. Grup öğrencilerinin %33'ü Sosyal Bilgiler öğretmenin test kitaplarının fotokopisini kendilerine her zaman verdiğini, %60'ı bazen verdiğini, %7'i hiç vermediğini ifade etmiştir, 4. Grup öğrencilerinin, %26'sı Sosyal Bilgiler öğretmenin test kitaplarının fotokopisini kendilerine her zaman verdiğini, %54'ü bazen verdiğini, %20'si öğretmenlerinin test kitaplarının fotokopisini kendilerine hiç vermediğini, 5. Grup öğrencilerinin %22'si Sosyal Bilgiler öğretmenin test kitaplarının fotokopisini kendilerine her zaman verdiğini, %53'ü bazen verdiğini, %25'i ise hiç vermediğini ifade etmiştir. Başarı değişkenine göre bir farklılık görüşlere yansımamıştır.

1. Grup öğrencilerin %33'ü Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin ödev hazırlarken kaynakça kullanmaları gerektiğini her zaman anlattığını, %50'si bazen anlattığını, %17'si hiç anlatmadığını belirtirken, 2. Grup öğrencilerin,

%41'i Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin ödev hazırlarken kaynakça kullanmaları gerektiğini her zaman anlattığını, %31'i bazen anlattığını, %28'i hiç anlatmadığını, 3. Grup öğrencilerin %47'si Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin ödev hazırlarken kaynakça kullanmaları gerektiğini her zaman anlattığını, %34'ü bazen anlattığını, %19'u hiç anlatmadığını, 4. Grup öğrencilerin, %50'si Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin ödev hazırlarken kaynakça kullanmaları gerektiğini her zaman anlattığını, %28'i bazen anlattığını, %22'si hiç anlatmadığını, 5. Grup öğrencilerin %56'sı Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin ödev hazırlarken kaynakça kullanmaları gerektiğini her zaman anlattığını, %26'sı bazen anlattığını, %19'u ise hiç anlatmadığını ifade etmişlerdir.

1. Grup öğrencilerin, ödevimi yaparken kullandığım kitap veya internet sitelerini ödevimin arkasındaki kaynakçaya yazarım diyenlerin %6'sı bunu her zaman yaptığını, %39'u bazen, %56'sı hiç yapmadığını belirtirken, 2. Grup öğrencilerin %16'sı ödevimi yaparken kullandığım kitap veya internet sitelerini ödevimin arkasındaki kaynakçaya her zaman yazarım, %50'si bazen, %34'ü hiç şeklinde ifade ederken, 3. Grup öğrencilerin %10'u ödevimi yaparken kullandığım kitap veya internet sitelerini ödevimin arkasındaki kaynakçaya her zaman yazarım, %53'ü bazen, %37'i hiç şeklinde ifade ederken, 4. Grup öğrencilerin %23'ü ödevimi yaparken kullandığım kitap veya internet sitelerini ödevimin arkasındaki kaynakçaya her zaman yazarım, %43'ü bazen, %34'ü hiç şeklinde ifade ederken, 5. Grup öğrencilerin %22'si ödevimi yaparken kullandığım kitap veya internet sitelerini ödevimin arkasındaki kaynakçaya her zaman yazarım, %40'ı bazen, %38'i ise hiç şeklinde ifade etmiştir.

Tablo 4'ün 6. maddesi incelendiğinde 1. Grup öğrencilerinden, Google'dan bulduğum ödevleri değiştirmeden aynı şekilde Sosyal Bilgiler öğretmenine teslim ederim diyenlerin %28'i bunu her zaman yaptığını, %39'u bazen, %33'ü hiç yapmadığını belirtirken, 2. Grup öğrencilerin, %34'ü her zaman Google'dan bulduğum ödevleri değiştirmeden aynı şekilde Sosyal Bilgiler Öğretmenine teslim ederim, %22'si bazen, %44'ü ise hiç şeklinde ifade ederken, 3. Grup öğrencileri ise %41'i bunu her zaman yaptığını, %31'i bazen, %27'si hiç yapmadığını, 4. Grup öğrencilerin, %30'u her zaman Google'dan bulduğum ödevleri değiştirmeden aynı şekilde Sosyal Bilgiler Öğretmenine teslim ederim, %36'sı bazen, %34'ü hiç şeklinde ifade ederken, 5. Grup öğrencileri ise %25'i bunu her zaman yaptığını, %38'i bazen, %37'si ise hiç yapmadığını ifade etmiştir.

1. Grup öğrencileri, Ödevlerimi hazırlarken sadece ders kitaplarındaki bilgileri kullanırım diyenlerin %11'i bunu her zaman yaptığını, %72'si bazen, %17'si hiç yapmadığını belirtirken, 2. Grup öğrencilerin, %28'i her zaman

Bilimsel Etik Bağlamında Ortaokul Öğrencilerinin Deneyimleri

ödevlerimi hazırlarken sadece ders kitaplarındaki bilgileri kullanırım, %53'si bazen, %19'u hiç şeklinde ifade etmiş, 3. Grup öğrencilerin %26'sı her zaman ödevlerimi hazırlarken sadece ders kitaplarındaki bilgileri kullanırım, %63'ü bazen, %11'i hiç şeklinde ifade ederken. 4. Grup öğrencilerin, %17'si her zaman ödevlerimi hazırlarken sadece ders kitaplarındaki bilgileri kullanırım, %62'si bazen, %22'si hiç şeklinde etmiş, 5. Grup öğrencilerin %11'i her zaman ödevlerimi hazırlarken sadece ders kitaplarındaki bilgileri kullanırım, %64'ü bazen, %24'ü ise hiç şeklinde ifade etmiştir.

1. Grup öğrencilerin, Ödevimi yetiştiremediğimde arkadaşlarımdan alırım diyenlerin %28'si bunu her zaman yaptığını, %61'i bunu bazen yaptığını, %11'i hiç yapmadığını belirtmiş, 2. Grup öğrencilerin, %25'i Ödevimi yetiştiremediğimde her zaman arkadaşlarımdan alırım, %47'si bazen, %28'i hiç şeklinde ifade etmiş, 3. Grup öğrencilerin ödevimi yetiştiremediğimde arkadaşlarımdan alırım diyenlerin %24'ü bunu her zaman yaptığını, %53'ü bazen, %23'ü hiç yapmadığını, 4. Grup öğrencilerin, %12'si ödevimi yetiştiremediğimde her zaman arkadaşlarımdan alırım, %56'sı bazen, %32'si hiç şeklinde ifade etmiş, 5. Grup öğrencilerin ödevimi yetiştiremediğimde arkadaşlarımdan alırım diyenlerin %12'si bunu her zaman yaptığını, %50'si bazen, %38'i ise hiç yapmadığını ifade etmiştir.

1. Grup öğrencilerin %50'si Sosyal Bilgiler öğretmenimiz hazırladığımız ödevleri kontrol ettikten sonra ödevle ilgili bize her zaman bilgi verir, %33'ü bazen bilgi verdiğini, %17'si hiç bilgi vermediğini ifade ederken, 2. Grup öğrencilerin, %44'ü Sosyal Bilgiler öğretmenin hazırladıkları ödevleri kontrol ettikten sonra ödevle ilgili kendilerine her zaman bilgi verdiğini, %31'i bazen bilgi verdiğini, %25'i hiç bilgi vermediğini, 3. Grup öğrencilerin %66'sı Sosyal Bilgiler öğretmenimiz hazırladığımız ödevleri kontrol ettikten sonra ödevle ilgili bize her zaman bilgi verir, %17'si bazen bilgi verdiğini, %17'si hiç bilgi vermediğini, 4. Grup öğrencilerin, %66'sı Sosyal Bilgiler öğretmenin hazırladıkları ödevleri kontrol ettikten sonra ödevle ilgili kendilerine her zaman bilgi verdiğini, %24'ü bazen bilgi verdiğini, %10'u hiç bilgi vermediğini, 5. Grup öğrencilerin, %66'sı Sosyal Bilgiler öğretmenin hazırladıkları ödevleri kontrol ettikten sonra ödevle ilgili kendilerine her zaman bilgi verdiğini, %20'si bazen bilgi verdiğini, %14'ü ise hiç bilgi vermediğini ifade etmişlerdir.

1. Grup öğrencilerin, Arkadaşlarımdan kendi ödevleri için buldukları fikirleri benim fikrimmiş gibi ödevlerimde kullanırım diyenlerin %6'sı bunu her zaman yaptığını, %17'si bazen yaptığını, %78'i hiç yapmadığını belirtirken, 2. Grup öğrencilerin, %3'ü arkadaşlarının kendi ödevleri için buldukları fikirleri kendi fikriymiş gibi ödevlerinde her zaman kullandığını, %47'si bazen

kullandığını, %50'si hiç kullanmadığını, 3. Grup öğrencilerin %1'i ödevimi yetiştiremediğimde her zaman arkadaşlarımdan alırım derken, %30'ı bazen aldığını, %69'u bunu hiç yapmadığını, 4. Grup öğrencilerin, %3'ü arkadaşlarının kendi ödevleri için buldukları fikirleri kendi fikriymiş gibi ödevlerinde her zaman kullandığını, %24'ü bazen kullandığını, %72'si hiç kullanmadığını, 5. Grup öğrencilerin %5'i ödevimi yetiştiremediğimde her zaman arkadaşlarımdan alırım derken, %20'si bazen aldığını, %75'i bunu hiç yapmadığını ifade etmiştir. Bu konuda en düşük puanlı öğrencilerle en yüksek puanlı öğrenciler arasında farklılık görülmemiştir.

Tablo 4'ün 11. maddesi incelendiğinde 1. Grup öğrencilerin, Ödevlerimi yaparken anlamını bilmediğim kelimeler için sözlüğe bakırım diyenlerin %67'si bunu her zaman yaptığını, %22'si bazen yaptığını, %11'i hiç yapmadığını, 2. Grup öğrencilerin, %59'ı ödevlerini yaparken bilmediği kelimeler için her zaman sözlük kullandığını, %38'i bazen kullandığını, %3'ü hiç kullanmadığını, 3. Grup öğrencilerin %63'ü ödevlerini yaparken bilmediği kelimeler için her zaman sözlük kullandığını, %31'i bazen kullandığını, %6'sı hiç kullanmadığını, 4. Grup öğrencilerin, %58'i ödevlerini yaparken bilmediği kelimeler için her zaman sözlük kullandığını, %37'si bazen kullandığını, %5'i hiç kullanmadığını, 5. Grup öğrencilerin %50'si ödevlerini yaparken bilmediği kelimeler için her zaman sözlük kullandığını, %40'ı bazen kullandığını, %10'u hiç kullanmadığını ifade etmiştir.

Tablo 4'ün 12. maddesi incelendiğinde 1. Grup öğrencilerinden, Ödevlerimi yaparken internette yazılan bilgilerin doğruluğunu kontrol ederim diyenlerin %22'si bunu her zaman yaptığını, %50'si bazen yaptığını, %28'i hiç yapmadığını, 2. Grup öğrencilerin, %41'i ödev yaparken internette yazılan bilgilerin doğruluğunu kontrol ettiğini, %28'i bazen kontrol ettiğini, %31'i hiç kontrol etmediğini, 3. Grup öğrencilerin, %43'ü ödev yaparken internette yazılan bilgilerin doğruluğunu kontrol ettiğini, %31'i bazen kontrol ettiğini, %26'sı hiç kontrol etmediğini, 4. Grup öğrencilerin, %46'sı ödev yaparken internette yazılan bilgilerin doğruluğunu kontrol ettiğini, %36'sı bazen kontrol ettiğini, %18'i hiç kontrol etmediğini, 5. Grup öğrencilerin, %47'si ödev yaparken internette yazılan bilgilerin doğruluğunu kontrol ettiğini, %34'ü bazen kontrol ettiğini, %19'u ise hiç kontrol etmediğini ifade etmiştir.

Son olarak 1. Grup öğrencilerin, Ödevimi yetiştiremediğimde arkadaşımın ödevini kullanmaktansa ondan yardım alırım diyenlerin %44'ü bunu her zaman yaptığını, %56'sı bazen yaptığını ifade etmiştir, bunu hiç yapmadığını ifade eden öğrenci mevcut değildir, 2. Grup öğrencilerin %34'ü ödevini yetiştiremediğinde arkadaşımın ödevini kullanmaktansa ondan yardım aldığını, %53'ü bunu bazen

Bilimsel Etik Bağlamında Ortaokul Öğrencilerinin Deneyimleri

yaptığını, %13'ü bunu hiç yapmadığını, 3. Grup öğrencilerin, %36'sı ödevini yetiştiremediğinde arkadaşının ödevini kullanmaktansa ondan yardım aldığını, %46'sı bunu bazen yaptığını, %19'u bunu hiç yapmadığını, 4. Grup öğrencilerin %40'ı ödevini yetiştiremediğinde arkadaşının ödevini kullanmaktansa ondan yardım aldığını, %48'i bunu bazen yaptığını, %12'si bunu hiç yapmadığını, 5. Grup öğrencilerin, %41'i ödevini yetiştiremediğinde arkadaşının ödevini kullanmaktansa ondan yardım aldığını, %47'si bunu bazen yaptığını, %12'si ise bunu hiç yapmadığını ifade etmiştir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu bölümde Birinci, İkinci ve Üçüncü alt probleme ilişkin öğrencilerin, kendilerinin ve Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin etik ilkelere uyma sıklığına ilişkin tartışma ve sonuçları yer almaktadır.

Sınıf seviyesi değişkeniyle ilgili öğrencilerin bilimsel etik davranışlarını yansıtan görüşleri hakkında aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Ödev kontrolü açısından sınıf düzeyleri arasında görüşler birbirine yakın çıkmıştır. Öğrencilerin bu görüşleri öğretmenlerinin ödev kontrolüne önem verdiklerini düşündürmüştür. Tüm sınıf seviyelerinde öğrenciler kendi başlarına yapılan ödevlerde soruları cevaplarken etik olmayan davranışlardan kaçındıklarını ifade etmişlerdir. Üst sınıflara doğru az da olsa etik olmayan yollara doğru bir yönelimin olduğu ifadelerden anlaşılmıştır. Öğrencilerin tüm sınıf seviyesinde öğrencilerin yardımcı kitapların fotokopilerini çoğaltıp öğrencilere dağıttıklarını fark ettikleri anlaşılmaktadır. Öğrenci görüşlerine göre öğretmenlerin bu davranışlarının bazen yaptıkları daha çok öne çıkmıştır. Alt sınıflarda öğretmenlerin verilen ödevlerden kaynakçadan faydalanmaya daha çok önem verdikleri 7. Sınıfta öğretmenlerin bu uyarılarının yetersiz kaldığı anlaşılmıştır.

Öğrenciler ödevlerini yaparken faydalandıkları kaynakları ödevin arkasına yazma davranışını bazen yaptıklarını ifade etmişlerdir. 5. 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin bu etik davranışı yetersiz sergiledikleri ortaya konmuştur. Tüm sınıf düzeylerinde öğrencilerin yarısından fazlasının googleden buldukları kaynakları hiç değiştirmeden öğretmene teslim ettikleri anlaşılmıştır. 1000 öğrencinin sadece 357'si ödevi kendi emekleriyle yaptıklarını, her üç öğrenciden ikisinin bazen veya her zaman Google üzerinden indirdikleri ödevleri ders için öğretmene teslim ettiklerini ifade etmişlerdir. Etik olmayan bir davranış olarak zorunlu kalındığında arkadaşlarının ödevini kopyalayarak kullanan öğrencilerin her sınıf seviyesinde birbirine yakın davranış sergiledikleri görülmüştür.

Öğrencilerin sıklıkla olmasa da bu etik olmayan davranışı sıklıkla sergiledikleri kendi görüşlerinden anlaşılmaktadır.

Sınıf seviyeleri açısından fark oluşturmaksızın öğretmenlerin öğrenci ödevlerine yönelik öncelikle bazen ve her zaman şeklinde geri bildirimde buldukları, bu davranışın öğretmen ve öğrencilerin bilimsel etik değerlerinin gelişmesi için önemli olduğu düşünülmektedir. Öğrencilerin fikri mülkiyet hakkına sahip olma bağlamında sınıf düzeyi fark etmeksizin bilimsel etik ilkelere uygun davrandıkları görüşünün öne çıktığı anlaşılmıştır. Öğrencilerin sınıf düzeyi açısından referans kaynak olarak sözlük kullanma açısından birbirine benzer davranış sergiledikleri ve bazı zamanlarda sözlük kullandıklarını ifade etmişlerdir. Her sınıf seviyesinde öğrencilerin %20 civarlarında internetten aldıkları bilgileri hiç kontrol etmedikleri ortaya konmuştur. Ancak bu ankette sorulan googlede buldukları ödevi hiç değiştirmeden öğretmene teslim edenlerin sayısının fazla olmasıyla internet ödevlerinin kontrolünü yapanların sayıca fazla olmasının çelişen bir durum oluşturduğu düşünülmektedir. Sınıf seviyelerine göre bir farklılık görülmemesine, öğrencilerin ikilemde kaldıklarında uygun olan etik davranışı sergilemeden yana oldukları ortaya konulmuştur. Ancak öğrencilerin yaklaşık %10 ile %15'nin doğrudan arkadaşının ödevini kullanma davranışı sergilediklerini ifade etmeleri daha önceki maddede ifade edilen arkadaşının ödevini doğrudan kendi ödevime aktarırım görüşüne sınıf seviyeleri açısından ve oranların yakınlığı açısından da örtüştüğü görülmektedir.

Okul türü değişkeniyle ilgili öğrencilerin bilimsel etik davranışlarını yansıtan görüşleri hakkında aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Öğrencilerin görüşüne göre her iki okul türünde öğretmenlerin verilen ödevleri büyük çoğunlukla kontrol ettikleri ifade edilmiştir. Oto kontrol olarak ya da öz denetim olarak bakıldığında her iki okul türünde öğrencilerin kendi başlarına yaptıkları ödevlerde cevap anahtarına bakmadıklarını ifade etmeleri bilimsel etik ilkeleri açısından uygun bir davranış sergilediklerini göstermektedir. Öğretmenin kaynakça kullanma konusunda uyarılarını hatırlamaları yönünde okul türleri arasında farklılık görüşlere yansımamıştır.

Okul türü açısından bilimsel emeğe saygı bağlamında öğrenci görüşleri arasında farklılık olmadığı anlaşılmıştır. İmam hatip ortaokulunda öğrenim gören öğrencilerin ve normal ortaokul öğrencilerinin Google taramasıyla edindikleri ödevleri doğrudan öğretmene teslim etme oranlarının her zaman % 25 civarında olduğu anlaşılmıştır. Emek vermeden bu ödevi teslim etmelerinin bilimsel emek açısından önemli bir durum olduğu düşünülmektedir. Bilimsel etik ilkelere uygun olmayacak bir davranış olarak hak etmeden bir hazır ödevi sahiplenmenin okul türü açısından önemli bir farklılık göstermediği ifadelerden anlaşılmıştır. Ancak

Bilimsel Etik Bağlamında Ortaokul Öğrencilerinin Deneyimleri

değer öğretimine daha yoğun bir şekilde yer verilen imam hatip ortaokullarında öğrencilerin yarısından fazlasının arkadaşının ödevini bazen dahi kullanmalarının amaçlanan hedefler açısından istenmedik bir durum olduğu açıktır.

Okul türü açısından öğretmen dönütlerinin uygunluğu hakkında öğrenci görüşlerinin olumlu olduğu ve birbirine yakın olduğu görölmektedir. Okul türleri açısından fikri mülkiyet hakkına aykırılık konusunda öğrenci görüşlerinde fark görülmemiştir. Ayrıca her iki okul türünde öğrenim gören öğrencilerin % 20-30 oranlarında bazen arkadaşlarının fikrini kendi fikirleriymiş gibi sahiplendiklerini ifade etmeleri bilimsel etik davranışı açısından uygun değildir. Okul türü açısından öğrencilerin referans kullanma davranışlarının yakın olduğu görölmüştür. Okul türü açısından öğrencilerin görüşlerinde farklılık gözlenmemiştir ayrıca öğrencilerin yarısından çoğunun güvenilir bilgi için kullandıkları kaynakları kontrol ettiklerini ifade etmeleri önemli görölmüştür.

Öğrencilerin okul başarı puanları değişkeniyle ilgili öğrencilerin bilimsel etik davranışlarını yansıtan görüşleri hakkında aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Öğrencilerin genel başarı puanlarına göre ödev kontrorlüyle ilgili bir farklı görüş olmadığı ortaya konulmuştur. Düşük not alan öğrencilerle yüksek not alan yani derslerinden daha başarılı olan öğrenciler arasında test çözerken cevap anahtarına bakarak çözmek şeklinde benzer bir görüşün olduğu ortaya konulmuştur. Okul not ortalamaları yüksek olan öğrencilerin yarısından çoğu, öğretmenlerin ödev hazırlarken kaynakça kullanmaları gerektiğini ifade etmişlerdir.

Not ortalaması düşük öğrencilerle not ortalamaları yüksek öğrenciler arasında ödevlerin arkasında kullandıkları kaynakları göstermeleri açısından görüşlerinin farklılaştığı anlaşılmaktadır. Başarılı öğrencilerin ödev yaparken kullandıkları kaynakları gösterme yöntemlerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Okul başarı ortalamaları en düşük öğrenciler ile en yüksek öğrenciler arasında googleden kopyala yapıştır formatında ödev kullanmanın birbirine yakın sonuçları ortaya koymuştur.

Ders kitabı kullanımının sıklığı açısından başarı seviyelerine göre farklılık görüşlere yansımamıştır. Başarılı öğrencilerin arkadaşlarının ödevini kullanma açısından not ortalaması düşük öğrencilere göre daha bilimsel emeğe özen gösterdiği anlaşılmıştır. Not ortalaması yüksek öğrencilerin öğretmenlerin ödevlerle ilgili dönütlerine daha dikkat ettiklerini göstermiştir. Not ortalaması yüksek öğrencilerin not ortalamaları düşük öğrencilere göre internette edindikleri bilgileri kontrol etmeleri arasında farklılıklar görölmüştür. Bu durum başarılı öğrencilerin bunu gözettiklerini ortaya koymuştur.

Eğitim sisteminde bir üst eğitim kademesine geçişte uygulanan sınav sistemi sonucu başarılı bir okula yerleştirilme öğretmenin veya okulun başarılı veya başarısız olduğunun göstergesi olarak algılanması nedeniyle öğretmenlerin öğrencileri bu sınavlara hazırlamak amacıyla test kitaplarının fotokopisini çoğaltarak öğrencilere dağıttıkları ifade edilebilir. Yasal ve etik açıdan kitaplarının fotokopisinin çoğaltılmasının doğru olmaması ve öğrencilerin çoğunluğunun bu konuda öğretmenleri ile ilgili belirttikleri fikirlerin olumsuz yönde olması öğretmenlerin rol model olması açısından öğretmenlere yönelik olumsuz yargı oluşturabilir.

Literatürde Avaroğulları (2012)'nin çalışmasında, “not ortalaması daha düşük öğrencilerin intihale daha az başvurdukları belirlenmiştir” ifadesi çalışma sonucu ile farklılık göstermektedir. Çalışma sonucu ile Avaroğulları (2012)'nin çalışmasında, “Öğrencilerin neredeyse tamamı intihale başvurmakta, yaptıkları intihali saklama gereği bile duymamaktadır” ifadesi benzerlik göstermektedir.

Emeğe saygı olarak ifade edilebilecek olan başkalarının fikirlerini kendi fikri gibi kullanmamak, bütün değişkenler açısından olumlu yönde olması bilim etiği açısından programın amacına ulaştığını göstermesini açısından önemlidir. Elde edilen sonuçlar ile Avaroğulları (2012)'nin çalışmasında, “not ortalaması daha düşük öğrencilerin intihale daha az başvurdukları belirlenmiştir” ifadesi farklılık göstermektedir. Genel olarak sonuçlardan öne çıkanları ifade edersek sınıf seviyesi arttıkça öğrencilerin bilimsel etik ilkeleri davranışlarına yansıtma boyutunun yeterince gelişmediği, dini eğitim ve değer eğitiminin diğer okullara göre daha yoğun verildiği imam hatip ortaokullarında emek, dürüstlük ve hakkaniyet gibi kavramlarla donatılmış bilimsel etik ilkelerinin davranış düzeyinde fark yaratmadığı ve bazı bilimsel etik ilkelerinin akademik başarıyla ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

ÖNERİLER

Araştırmaya dâhil edilen öğrencilerin yaş düzeyleri göz önüne alındığında öğretmenlerini rol-model alabilecekleri yaşlarda olmaları, bilimsel etik konusunda öğretmenlerinden etkilenmeleri ihtimaliyle öğretmenlere bilimsel etik temelinde lisansüstü eğitimler verilerek hem etik konuda rol model olma hemde bu konuda eksiklerinin giderilmesi sağlanabilir.

KAYNAKÇA / REFERENCES

- Avaroğulları, M. (2012). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının ve Öğretim Elemanlarının İntihal Problemine Yönelik Tutum ve Davranışları. Doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aydın, İ. (2006). Eğitim ve Öğretimde Etik. Pegem Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2010). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Pegem Akademi.
- Can, A. (2014). Spss ile Bilimsel Araştırma Sürecinde Nicel Veri Analizi. Pegem Yayıncılık.
- Cevizci, A. (2002). Etiğe Giriş. Paradigma Yayıncılık.
- Ceyhan, B. (2013). Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Etik İlkeler Hakkındaki Görüşleri ve Moral Değerlerinin Belirlenmesi. Yüksek lisans tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Doğan, Y. & Torun, F. (2018). Sosyal bilgiler ders kitapları nereye doğru? Ders Kitapları Uluslararası Sempozyumu, 12-14 Mayıs, İstanbul.
- Erdoğan, Ç. (2007). İlköğretim Okulu Müdürlerinin Etik Davranışları. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Eren, Ş. (2006). Platon ve Aristoteles'in Etik Anlayışlarının Karşılaştırılması, Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gülcan, M. G. & Kılınç. A. Ç. Çepni, O. (2012). İlköğretim okulu müdürlerinin etik liderlik davranışları gösterme düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, Kış 10(1), 123-142.
- Gözütok, F. D. (1999). Öğretmenlerin etik davranışları. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 32,83-89.
- Küçükkaraduman, E. (2006). İlköğretim Okul Müdürlerinin Etik Davranışlarının İncelenmesi (Ankara İli, Mamak İlçesi Örneği). Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özlem, D. (2004). Etik -Ahlak Felsefesi-. İnkılap Kitapevi.
- MEB (2018). <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=354>, Erişim tarihi: 01.09.2018.

EXTENDED ABSTRACT

The Aim of The Study: It is important whether Social Studies teachers, who teach the scientific ethical principles in the Primary Education Social Studies curriculum and implement the educational process, comply with these ethical principles when teaching scientific ethical norms. Therefore, the perceptions of students taking the Social Studies course of Social Studies teachers' compliance with scientific ethical norms were considered important for this study. The results that will be obtained from this study will allow teachers to see themselves through the eyes of students they interact with and will enable teachers to make self-criticism. It is thought that the lack of sufficient studies in the literature on scientific ethics, which is expressed in the objectives, skills, values, and acquisitions of the Social Studies course, will contribute to setting forth the problems related to scientific ethics during the education and training process and eliminating the relevant deficiency.

In this study, it is aimed to determine the experiences of middle school 5th, 6th and 7th-grade students and their Social Studies teachers in complying with scientific ethical principles. In accordance with the aim of the study, the problems to be discussed in this study are stated.

What are the opinions of 5th, 6th and 7th-grade students concerning the strictness of complying with scientific ethical principles in respect of grade level?

What are the opinions of 5th, 6th and 7th-grade students concerning the strictness of complying with scientific ethical principles in respect of school type?

What are the opinions of 5th, 6th and 7th-grade students concerning the frequency of scientific ethical behaviors in respect of Social Studies grade point average?

Research model: In this study, the survey model, one of the quantitative research methods, was used to determine students' opinions about the sub-problems. A theoretical framework was created by reviewing the literature, and the experiences of 5th, 6th and 7th-grade students studying in the general middle schools affiliated to the Ministry of National Education in the central district of Adiyaman province and Social Studies teachers regarding their compliance with scientific ethical principles were attempted to be described as they were.

The population and sample of the study: The population of this study is comprised of 5th, 6th and 7th-grade students studying in middle schools in the central district of Adiyaman province and taking the Social Studies course. In this study, the convenient sampling method, one of the non-random sampling methods, was used for data collection. The literature was used to determine the sample size. Considering the theoretical sample size when the population is known: It was

reported that 989 samples needed to be reached at a significance level of 0.04% when Population=20,000 (Can, 2014, Büyüköztürk, 2015). Of 18,545 5th, 6th and 7th-grade students in middle schools in the central district of Adıyaman, 1002 students were included in the study at a significance level of 0.04%.

Results, discussion and conclusion: In this section, the discussion and results of the data collected through the questionnaire on scientific ethics are presented.

Regarding to three sub-problems, the results of students' compliance with ethical principles are given. Within the scope of the research results, most of Group 1, Group 2, Group 3, Group 4, and Group 5 students stated that the Social Studies Teacher "always" needed to use sources while preparing the homework, checked the homework and gave them feedback after checking the homework. The majority of the students in all groups expressed that the Social Studies Teacher "sometimes" gave them photocopies of test books. Since the placement of students in successful schools is perceived as an indicator of the success or failure of the teacher or the school as a result of the examination system implemented in the transition to a higher education level in the education system, teachers can be said to reproduce the photocopies of test books and distribute them to students to prepare students for these exams. The fact that it is not right to reproduce the photocopies of teachers' books in legal and ethical aspects and most of the students have negative opinions about their teachers on this issue may cause negative judgments about teachers in respect of teachers' being role models.

Within the scope of the results obtained, most of Imam Hatip Middle School and Middle School students stated that they "sometimes" wrote the books and websites they used while doing homework among the sources. The majority of Imam Hatip Middle School and Middle School students stated that they "always" looked up words, whose meanings they did not know, while doing homework, and they "always" checked the accuracy of the information written on the internet while doing homework. Most of Imam Hatip Middle School students stated that they "sometimes" received help from their friends rather than using their homework when they could not complete their homework in time. The majority of middle school students, on the other hand, stated that they did this "always." Such a conclusion in Imam Hatip Middle Schools, where religious values are intensively given in educational programs, can be interpreted as the education process developing in line with the ethical principles stated in the educational programs of these schools.

Most of Group 1, Group 2, Group 3, Group 4, and Group 5 students stated that they "sometimes" and only used the information in the course books while preparing their homework. While the majority of the students in five groups

indicated that they "sometimes" received help from their friends for homework when they could not complete it in time, most students in five groups stated that they "never" used their friends' ideas for their homework as if they were their own. Not using the ideas of others as if they are their own, which can be expressed as respect for labor, is positive in terms of all variables and important for indicating that the program has achieved its goal for scientific ethics. The results obtained are different from the statement "It was found that students with lower grade point averages were less likely to resort to plagiarism" in the study conducted by Avaroğulları (2012).